

Resolutie vande Ed: Groot Mog: Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt behelfende middelen ende praecautien tegens het voorstetten vande pest. [8 Aug. 1664].

Contributors

Holland (Netherlands : Province). Staten.
Straten, Willem van der, 1593-1681.
Horne, Johannes van, 1621-1670.
Le Boë, Frans de, 1614-1672.

Publication/Creation

'sGraven-Hage : By de erfgenamen van wylen Hillebrandt Jacobssz van Wouw, 1664.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cekdzk6t>

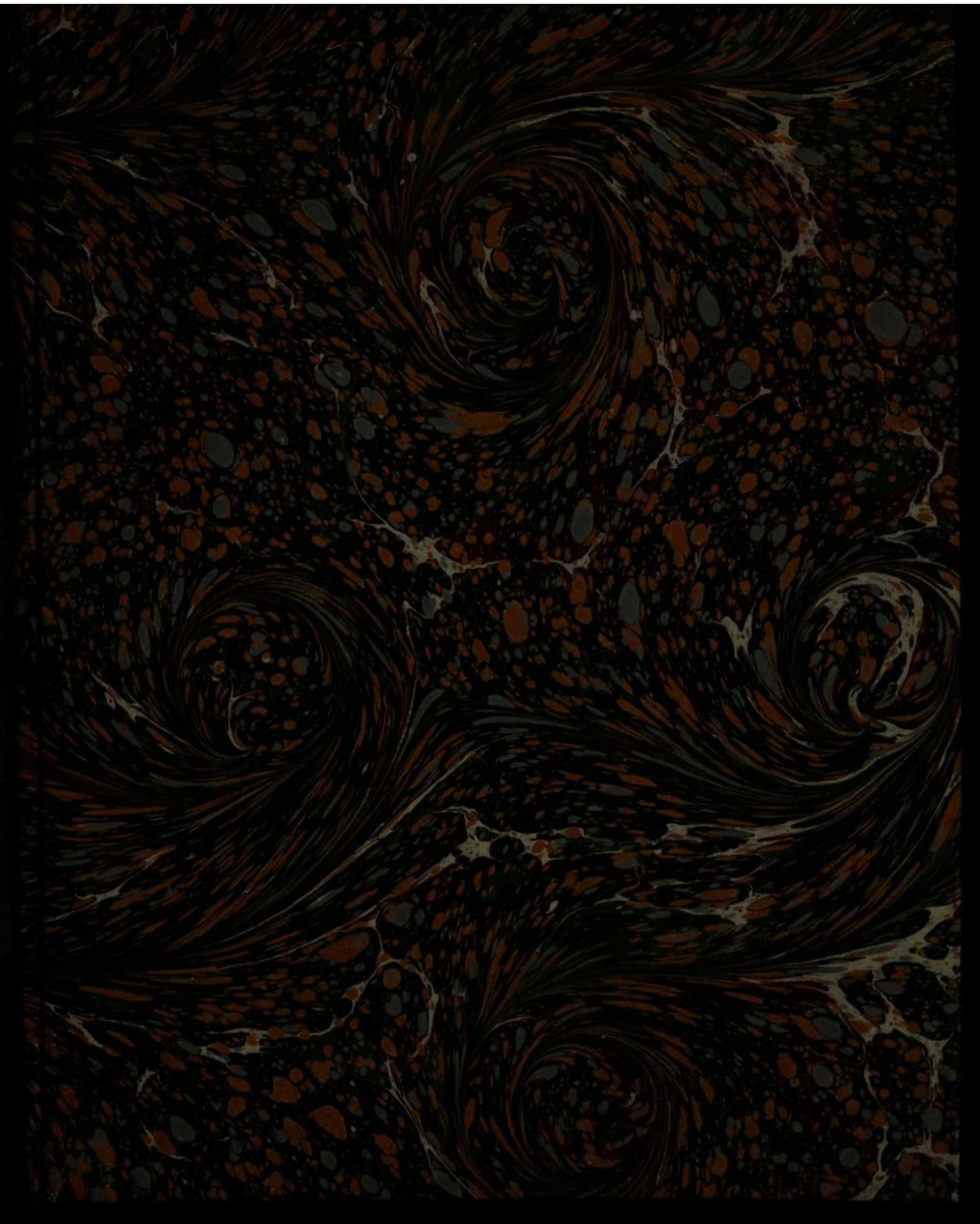
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

29, 208 / B

RESOLUTIE
Vande Ed: Groot Mog:

Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt,
Behelfende middelen ende præcautien tegens het
voortsetten vande Pest.

IN 'sGRAVEN-HAGE,
By de Erfgenamen van wylen Hillebrandt Jacobsz van Wouw,
Ordinaris Druckers vande Ed: Groot Mog: Heeren Staten
van Hollandt ende West-Vrieslandt, Anno 1664.
Met Privilegie.

RESOLUTIE

Vande Ed: Groot Mog:

Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt
Behellende middelen ende practijken tegens het
voortleeren vande Pest.

IN 's GRAVEN-HAGE,
By de Elgenanten van wylen Hillebrandt Jacobix van Wouwe,
Ordinaris Druckers vande Ed: Groot Mog: Heeren Staten
van Hollandt ende West-Vrieslandt Anno 1664.

VERKOCHT

C.R.

E X T R A C T,

Uytte Resolutien vande Heeren

Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, genomen in haer Ed: Groot Mo: Vergaderinge op

Vrydach den 8^{en} Augusti 1664.

'Heer Pensionnaris Fagel

heeft ter Vergaderinge gerapporteert, de consideratien ende 't advis vande Heeren haer Ed: Groot Mo: Gecommitteerden, hebbende in gevolge ende tot voldoeninge van der selver Resolutie Commissoriael in date den drie en twintighsten der voorlede Maent, naer in-

genomen præ-advis van experte Doctoren ende Chirurgijns, met serieuse applicatie overleyt ende overwoogen, of niet eenige, ende hoedanige middelen ende præcautien hier te Lande met appa-
rente vrucht, onder Godes zegen, gebruyckt, ende in 't werck gestelt souden kunnen worden, tot verminderinge, immers tot steuytinge vande communicatie ende voortsettinge vande Pestilentielle sieckte, in voegen ende manieren als 't voorfsz Præ-advis ende Advis respectiue hier naer volgende van woorde te woorde staen geïnferreert.

G Esien by de Gecommitteerde Professoren ende Doctoren Medicinæ, de Resolutie vande Ed: Groot Mog: Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, ghenomen den drie en twintighsten deser Maendt Julius, ende de aenschryvinge vande hoogh-gemelte Heeren Staten, om te kunnen

nen uytvinden eenige middelen, ende so veel doenlijk te steuyten de voortsettinge vande jegenwoordige Pestilentielle sieckte; of oock niet eenige, ende hoedanige præcautien hier te Lande, met apparente vrucht gebruyckt, ende in 't werck gestelt souden kunnen werden, tot verminderinge ende steuytinge vande communicatie ende voortsettinge vande voorz sieckte.

Soo hebben onderdanighlijck, in gevolge ende tot voldoeninge vande gemelte Resolutie, overwoogen ende overleyt hebbende, 't gunt ter materie dienende is, (onder 't welnemen van haer Ed: Groot Mog:) goet gevonden de selve te gemoet te voeren.

Dat de jegenwoordich grasserende Peste in dese Provintie van Hollandt ende West-Vriesslandt niet gesprooten is, uyt eygen infectie vande Lucht, maer dat de selve van buyten door contagie, hier te Lande is ingebracht, ende soo voorts vermenichvuldicht ende voortgeset door al te familiere conversatie vande gesonden met de Siecken, als mede door continuatie van andere oorfaecken, de welcke de selve hebben kunnen soveren, ende vermeerderen, als stil staende ende stinckende Wateren, roeringen van Gronden, &c.

Dat ten opsichte vande Christelijcke liefde, conservatie ende behoudenis van 't Menschelijck Geslachte, ende 't welvaren van de Republijcque, de contagie soo veel doenlijk behoort te werden gesteyt, ende den voortgangh vande selve belet; Souden over sulcx (onder correctie) voor eerst hoochnoodich ende dienstich achten, dat soo veel practicabel is, de Siecken met den eersten, met beter ende stricter ordre, vande gesonden souden werden gesepareert, ende de dagelijcxsche onvoorsichtige conversatie geëviteert.

Namentlijck, dat de Arme Menschen, met de Pestilentielle
sieckte

sieckte besocht wordende, op het spoedighste inde publijcque Pesthuysen souden dienen gebracht te werden.

Dat in 't toekomende door publijcque autoriteyt vande Hoo-ge Overigheyt, inden beginne vande Peste, ofte noch, ontrent ende buyten de Steden, de welcke voor als noch vry, ofte weynich met besmettinge besocht zijn, voor Persoonen van redelijke conditie, cenige Baracken, ofte Hutten souden kunnen werden gemaect, inde welcke de geïnfecteerden, soo haest 't selve openbaer wert, mede spoedich souden kunnen werden gebracht, ende vande gesonden gheseparceert, ende aldaer bedient ende bewaert t'haren eygen kosten, nochtans met dese conditie ende restrictie, by aldien de Gesonden inde geïnfecteerde Huysen, in, ende by woonende, de voorz separatie ende transport souden mogen komen te refuseren, dat in soodanigen geval hare Huysen, volgens de ordre op de Peste te arresteren, souden moeten blyven gheslooten, ende syluyden haer naer de selve ordre reguleren.

Soude oock wenschelijcker ende seer salutair gheoordeelt werden, dat de Gesonden konden werden ghepersuadeert om haer voor eenige weynige dagen, uyt hare geïnfecteerde Huysen elders te transporteren, op dat ondertusschen de voorz Huysen ende Meublen door specifijcq parfum, by ons inde respectieve Steden onser residentie, door naeder ondersoek tot 't ghemeen voordeel te experimenteren, souden kunnen werden gedisinfecteert ende gesuyvert.

Dat oock de Rijcken haere geïnfecteerde Siecken buyten de Steden, of in separate ende afgeslooten Plaetsen binnen haere Huysen souden moeten transporteren, ende haer vorders nae de voorz ordre gedragen.

Dat soo veel doenlijck ververschinge van Wateren, suyveringe
van

van Straten, ende wechneminghe van vuyligheyt op publicque Plaetsen soude dienen te werden geprocureert, ende alle corruptien ende putrefactien gheweert, ende in 't bysonder Seep-sap, of diergelijcke vuyle materien.

Dat niemant vande Peste besmet zijnde, noch die in eenige Huysen wonen, de welcke met de Peste besmet zijn, ofte gheweest zijn, ofte die in de selve voor Schrobsters ofte Bewaersters dienen, ofte converseren, noch oock die geene die haer ordinaris geneeren met het cureren vande voorz sieckte, ofte de Medicamenten aende Patienten, met de gemelde sieckte besmet zijnde, appliceren, sullen mogen frequenteren de publicque Plaetsen, Marcten, Kercken ende Winckelen, nochte oock onder de Gemeente converseren, binnen den tijdt van ses weecken nae hare genesinge, ende naergelaten converfatie, maer ondertusschen ende middelertijdt alleen in 't bysonder gaen, daer het van noode sal zijn, binnen 's daeghs Sonneschijn, met een witte Stock, ofte ander teycken.

Dat niemant inde besmette Huysen zijnde, de selve frequenterende, ende vande Aelmoessen levende, binnen den voorz tijdt hem sal mogen begeven in de Vergaderinge, ofte aende Huysen vande Diaconen ofte Armen-besorgers, ofte elders, daer eenige preuven ofte Aelmoessen werden uytgedeelt, maer sullen haren noot door yemandt van hare Vrienden, Gebuyren ofte andere, niet besmet zijnde, moeten te kennen geven.

Dat vande geïnfecteerde Huysen, in de welcke geen Neeringe wert gedaen, de Deuren ende Vensteren, inde benedenste stegie aende Straet, ofte op andere Luyden Erven responderende, gheslooten sullen moeten blyven, den tijt van veerthien dagen, naer dat yemandt aldaer genesen ofte ghestorven sal zijn, sonder de voorz Deuren des daeghs te openen, dan om nootfaeckelijck
uyt

uyt ende in te gaen, doch dat de selve Huysen om ververschinge van lucht te scheppen, aende gemeene Straten gheopent sullen mogen werden des nachts van thien uyren tot 's morgens ten drie uyren. Ende dat niemant van het Huysgesin, met de Peste geïnfecteert, vermogen sal op de Stocppen, ofte voor de Deure te sitten, ofte te staen, binnen den voorz tijd, naer dat yemandt aldaer gestorven sal zijn; Dat oock de geïnfecteerde Huysen geteyckent sullen moeten worden met een P, ofte eenigh ander teecken.

Dat inde besmette Huysen daer men Winckel-neeringe doet geene Neeringh 't zy publijcq, ofte in 't heymelijck sal mogen worden gedaen binnen den rijt van vier weecken, ende daer men Vettewarye, Pelterye, Wolle ofte Bont hanteert, dat aldaer geen Neeringe sal mogen gedaen werden, ende de voorz Huysen geslooten sullen moeten blyven den tijdt van ses weecken; datse oock haere Koopmanschappen voor hare Deuren niet sullen vermogen voor te setten, nochte oock op de Marcten ofte Straten te veylen, nochte oock eenige goederen ofte Waren uyt eenige Pesthuysen, ofte van buyten de Steden, uyt soodanige Huysen inkommende te verkoopen, noch eenige Kleederen, Deeckens, Beddens, &c. op de Straten te hangen om te verluchten, ten ware des nachts op de voorz uyren, ende dat boven uyt de Veynsters.

Dat men geenerhande Huys-raedt, Kleederen, Linne ofte Wolle, uyt eenige geïnfecteerde Huysen komende, binnen den voorz tijdt van ses weecken, inde Bancken van Leeninge sal mogen brengen, ofte doen brengen, om beleent te worden, ten zy de selve bevoorens behoorlijck verlucht, gereynicht, ende gheperfu-meert sullen zijn.

Dat de Huysen daer yemandt vande Peste overleden is, noch ten deele, noch voor 't gheheel weder sullen mogen werden ver-huyrt,

huÿrt, ofte by yemandt anders bewoont, als die ten dage vande laerft stervende inde selve woonde, dan naer dat ses weecken sul- len zijn gepasseert, ende dat de selve naer den voorsz tijd; alvoo- rens wel gereynicht, geparfumeert, gewasschen, ende schoon ge- maectt sullen zijn.

Dat men het Stroo uyt de voorsz Huysen op de Straten noch in 't Water geenfins sal mogen werpen, maer inde selve Huysen aen kleyne bondelkens verbranden, ofte buyten de Steden bren- gen, ende aldaer voorts verbranden.

Dat de Gebuyren by de stervende niet sullen mogen werden versocht, noch oock aldaer verschynen, noch de Dooden uyt de Huysen halen, maer dat 't selve sal moeten geschieden, door Per- soonen daer toe specialijck geordonneert.

Dat binnen ofte op de Kisten vande overledene, gene Roosen- hoedekens, Bloemen, ofte cicraet sal mogen werden geleyt, maer de selve Kisten alleenlijck met sodanige swarte Kleeden bedeckt, als daer toe ordinarie sullen werden gebruyckt.

Dat de Doodt-kisten met Peck ofte andersints waterdicht sul- len moeten worden gemaeckt, sulcx dat daer gene materie door- dringen kan.

Dat de Doodt-gravers geene Graf-steden inde Kercken sullen mogen openen, voor dat de Predicatie geeyndicht, ende 't Volck uyt de Kerck sal zijn, nochte de Grafsteden open laten leggen, geduyrende de Predicatie, maer de selve datelijck fluyten, ende nae behooren bedecken.

Dat op de Begraeffenissen, soo inde Kerckhoven als Kercken, niemandt sal mogen komen, als alleenlijck de naeste Bloetvrien- den,

den, maer dat het gemeene Volck, ende in 't bysonder, Vrouwen
ende Kinderen, vande selve geweert fullen werden.

Dat niemant op de Begraeffenissen inde Huysen vande Over-
ledene sal mogen comparerē, noch aldaer eenigen dranck schen-
ken, noch oock de selve Huysen met Lakenen ofte Baeyen mo-
gen behangen, ende met geen Rouw-mantels ter begraeffenisse
komen.

Dat de doode Lichaemen, niet eerder als nae vier en twintich
uyren inde Kisten fullen mogen geslooten, toegemaect ofte be-
graven worden, ende niet langer dan twee dagen boven de Aerde
werden gehouden.

Dat de Dooden inde publijcque Pesthuysen gestorven zijnde,
buyten de Steden diep behooren begraven te worden, om het
pericul 't welck uyt de putrefactie soude konnen werden veroor-
saeckt, te voorkomen.

Dat binnen de geïnfecteerde Huysen geen Honden ofte Kat-
ten fullen mogen werden ghehouden, maer de selve aenstonts
wech gedaen, ofte dootgeslagen moeten worden.

Dat omme de Lucht in 't generael te corrigeren, eenige groo-
te Vuyren dickwils souden dienen te werden aengesteecken, als
van Peck-tonnen, Bus-polver, &c., voornamentlijck aen die
plaetsen daer de infectie meest grasseert, als oock ontrent de
Kerckhoven, nieuw-ghegraven Grachten, &c. specialijck on-
trent die hoecken vande Steden, daer de Windt haren cours over
de selve neemt.

Dat mede inde besmette Huysen souden konnen werden ge-
bruyckt, eenige parfumen van Sulphur, Salpeter, Barnsteen, Je-
neverhout,

neverhout, ende Besyen van 't selve, Baeckelaer, als mede van goede Wijn-Azijn, insonderheyt met Gouts-bloemen, Wijnruyt, Scordium, of diergelijke geprepareert, insgelijcx met ghestoote Kruytnagelen ofte Caneel, &c. in Schotelen gedaen, ende op een Test met Vuyr gheset om te evaporeren, ende diergelijke de welke door menichvuldige experientie seer bequaem ende dienstich bevonden zijn.

Dat het gebruyck van alle Vruchten, ende Freuytage die spoedige putrefactie subject zijn, gheweert soude mogen werden, als Pruymen, Concommers, Pompoenen, Meloenen, &c. groente ofte loff van Wortelen, Rapen, &c.

Waer mede vertrouwende haer Ed: Groot Mo: begeerte ende intentie te hebben voldaan, fullen ons op alle 't gunt voorschreve is, verders refereren, tot der selver wijs oordeel, ende gewoone discretie.

Aldus gheadviseert in 's Graven-Hage, ende by ons ondergeschreve onderteeckent den laetsten Julij 1664. Ende was ghe-
teeckent,

Wilhelm vander Straten.

Franciscus De le Boe Sylvius, Med: Professor.

Johannes van Horne, Anat: & Chir: Professor.

Theodorus Vallençus.

Guilhelmus Piso.

Hieronimus de Clercq.

J. de Vrye.

Theodorus Maton.

DE Gecommitteerde Leden, in ghevolge van U Ed: Groot Mog: Resolutie vanden drie en twintighsten des voorleden Maents, in besoigne geweest hebbende met de Professoren vande Facultheyt der Medicynen, uyt de Academie van Leyden, ende verscheyde voorname Medicijns, uyt de naest-gelegen Steden, tot dien eynde beschreven over middelen ende remedien, die onder Godts zegen, met hoope van goet succes souden kunnen werden uytgevonden, ende by der handt genomen, tot dempinge ende steuytinge vande contagieuse sieckte binnen dese Provincie; Hebben ter Vergaderinge overgebracht het hier voor gheinsereert Advys, by meer-gheroorde Professoren ende Medicijns ingestelt ende onderteyckent; Ende voor haer consideratien daer by gevoeght, dat het van weynigh effect kan zijn inde Steden ende Plaetsen, door de contagieuse sieckte besmet, soodanige ofte diergelijcke ordres als by de voorschreve Professoren ende Medicijns werden voorgeslagen, tot steuytinge vande contagie, by Keuren ende Ordonnantien te doen emulgeren, ten zy te gelijk de noodige voorsieninge werde gedaen, om de selve ordres door naeuwe toeficht, ontrent de Huysen, Persoonen, Meublen ende andere saecken, over de welcke die sich strecken, preciselijck te doen observeren; Ende alsoo sulcks, insonderheyt in groote Steden, ende by tyden van uytverspreyde besmettinge, door de ordinaris Officiers ende Dienaers vande Justitie alleen niet kan gheschieden, dat derhalven dient in particuliere achttinge genomen te werden, dat de Magistraten vande Steden, naer proportie vande grootheyt vande selve, ende de verspreytheydt vande besmettinge, ende de naetuyr van soodanige ordres die over private Huysen, Persoonen ende goederen gaende, ende de natuyrlijcke vryheyt ontrent de handtteringe, ende 't ghebruyck vande selve voor een tijdt verbiedende, ofte inbindende, exacte opmerckingen vereyffchen, door ghenoeghsaem getal van bequame Persoonen op de executie vande selve Keuren ende Ordonnantien behooren te doen vigileren, ende dat om

daer ontrent eenige Opper ende Subalterne voorforge ende inspectie inde Steden te doen , reflexie soude kunnen werden ghemacckt op't gebruyck, in andere Landen aengenomen, van Commissarissen uyt de Magistraten ofte anderen , tot steuytinge vande contagieuse sieckte te deputeren , als insgelijcx om ten dien eynde Buyrt ofte Wijk-meesters aen te stellen , met soodanige authoriteyt, als nae gelegentheyt van saecken sal wesen vereyscht.

Vorders alsoo het gheene in 't voorschreve Advis influeert van de separatie der geïnfecteerde Persoonen vande Gesonden, ende het deslogeren vande geïnfecteerden ende suspecten van infectie uyt haer Huysen voor een tijdt , wert geacht verre het krachtigste ende seeckerste van alle de voorgeslagen remedien , ende dat het selve oock in Steden daer de infectie groot is , met matigen ommeslach , moeyelijckheyt ende kosten soude kunnen werden gepractiseert , by aldien eenigh middel ofte recept konde werden uytgevonden , om de Huysen , Meublen , Kleederen ende Koopmanschappen die besmet ofte suspect zijn , in 't korten te disinfecteren ende te suyveren , ende dat daer en boven de infectie, soo wel door Meublen , Kleederen ende Koopmanschappen , als door geïnfecteerde Persoonen wert voortgesett , Soo meynen gedachte Gecommitteerde Leden, dat sonderlinge aenmerckelijck is in 't meergeseyde Advis, 't geen vermaent wert van experimenten te doen tot uytvindinge van eenigh parfuym ten voorschreven eynde efficacieux , ende dat dienthalven aende voorschreve Professoren ende Medicijns aenschryvinge dient te werden ghedaen , om sonder dilay ende met de meeste exactitude doemlijck daer ontrent alle neerstigheyt ende vlijt aen te wenden, ende haer ondervindinge omstandelijck ende punctuelijck aende Vergaderinge van U Ed: Groot Mo: , ofte by scheidinge vande selve, aen de Heeren Gecommitteerde Raeden , bekent te maecken , om door haer Ed: Mo: directie, 't geen nuttelijck ghevonden sal zijn, tot ghemeene besten aende Magistraten inde Steden , ghenotificeert

ceert te werden, om in practijcq te werden gebracht.

Ende aengesien de voorgheroerde separatie door deslogement vande geïnfecteerde ende suspecte Perfoonen, met de minste incommoditeyten kan werden gepractiseert, inde Steden, daer de contagie weynich Huysen ende Perfoonen heeft besmet, dat dies het ten besten vande selve Steden, ende om tot een preuve in desen te strecken, seer dienstich soude zijn, dat in soodanige Steden met salutare precijfheyt, de voorfsz separatie ende deslogement aenstonts wiert effectivelijck in 't werck ghestelt, ende de Magistraten gherecommandeert, om door Charitable secourfen ende uytdeelingē daer de noot sulcx is vereyffschende, de voorfsz separatie dracchlijck, ende soo veel doenlijck is, williger te maecken, ende van 't succes van dien aen dese Vergaderinge, ofte de Heeren Gecommitteerde Raden kennisse te geven, om tot een heylsaem voorbeeldt te dienen.

Eyndelijck aengemerckt volgens het eenparich ghevoelen van alle de Medicijns in desen gehoort, de tegenwoordige besmettinge noch door corruptie inde Lucht, noch door eenich ghenot van bedurven voetsel, maer alleen door gepestifereerden van buyten ingekomen, is ontstaen, ende van handt tot handt voortgeseft, ende dat verscheyde voor heenen hier te Lande gheregneert hebbende Pesten, geen andere oorspronck hebben gehad, sulcks dat het selve perniteux quaet naer waerschynlijckheyt, onder Godts zegen, in sijn beginselen, met weynich precijfheyt in 't verhinderen vande frequentatie van ghesonden met besmetten soude hebben kunnen werden gestut, ende in sijn oorspronck geopprimeert, dat dies voor het toekomende in alle Steden ende Plaetsen in dese Provincie, op 't exempel van andere Landen, ende wel-gepolicieerde Steden, accurate ordres dienen te werden gestelt by Keuren ende Ordonnantien, om in het begin vande contagie, alle hanteeringe met besmette Luyden, ende handelinge

ge van gheinfecteerde Meublen, ende bewooninge van suspecte Huysen te beletten, als oock op het admitteren van Koopmanschappen, van swaerlijck gheinfecteerde Landen ende Steden, buyten dese Landen inkomende, met salutaire cautelen voorlien.

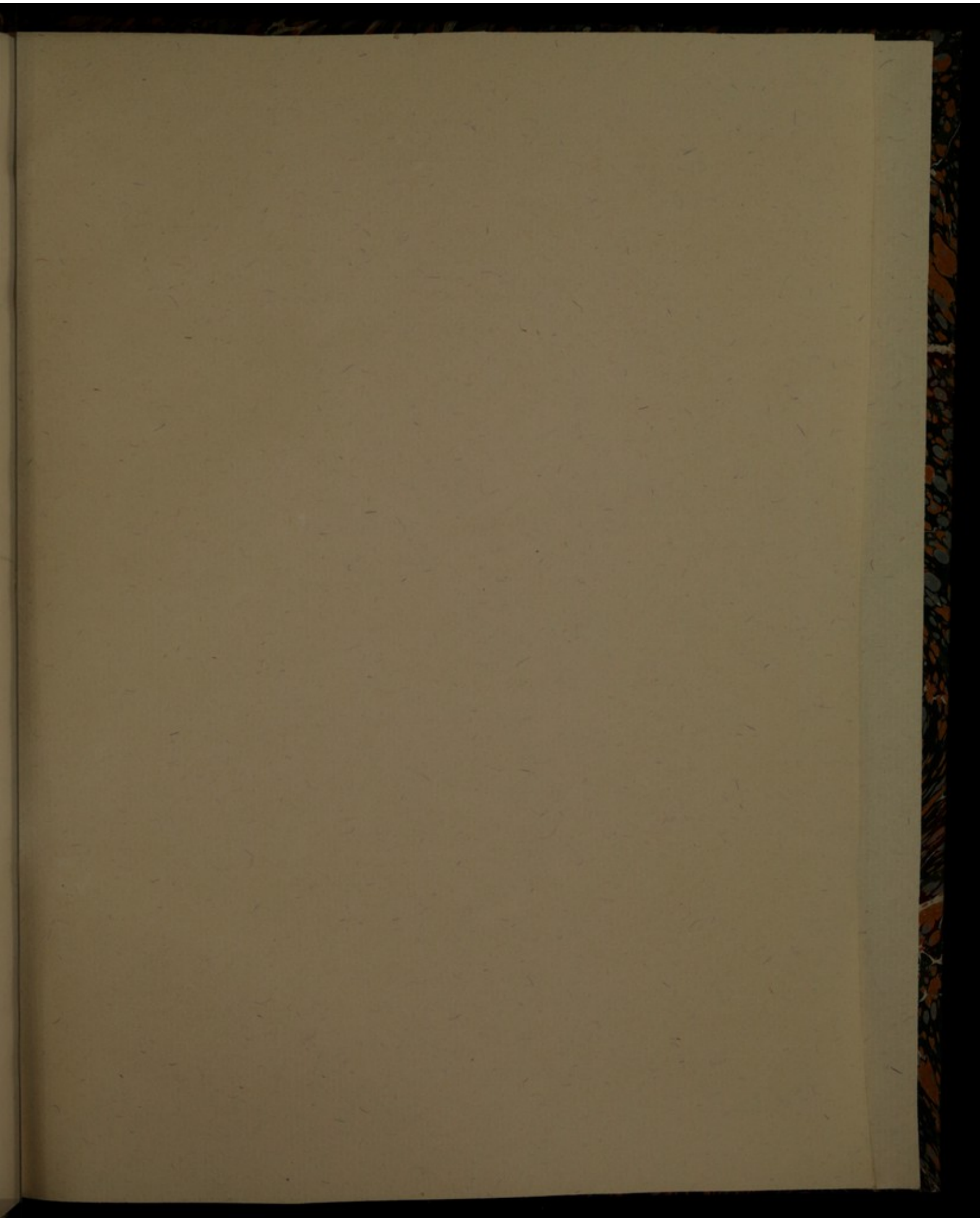
Waer op gedeliberceert zijnde, is goergevonden ende verstaen dat de voorschreve Advisen door den Ordinaris Drucker van haer Ed: Groot Mog: ghedruckt, ende vervolgens aen alle de Steden deser Provincie by Missive toegesonden sullen worden, met re-commandatie om yeder inden haren de middelen ende præcaution daer inne ghementionneert soo veel doenlijck, ende de constitutie der voorsz Steden toelaet, ten voorsz eynde te practiseren ende in 't werck te stellen, &c.

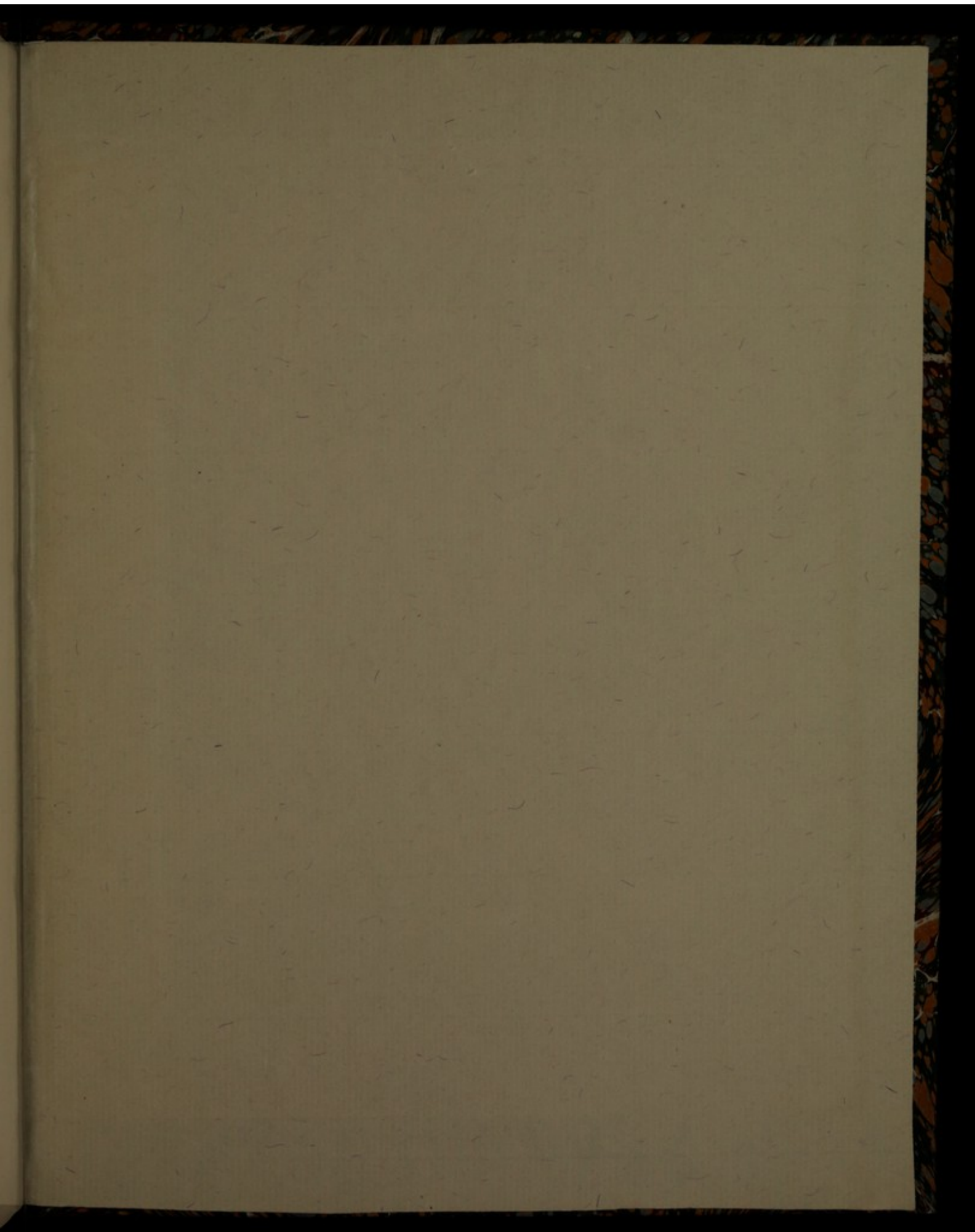
Accordeert mette voorsz Resolutien.

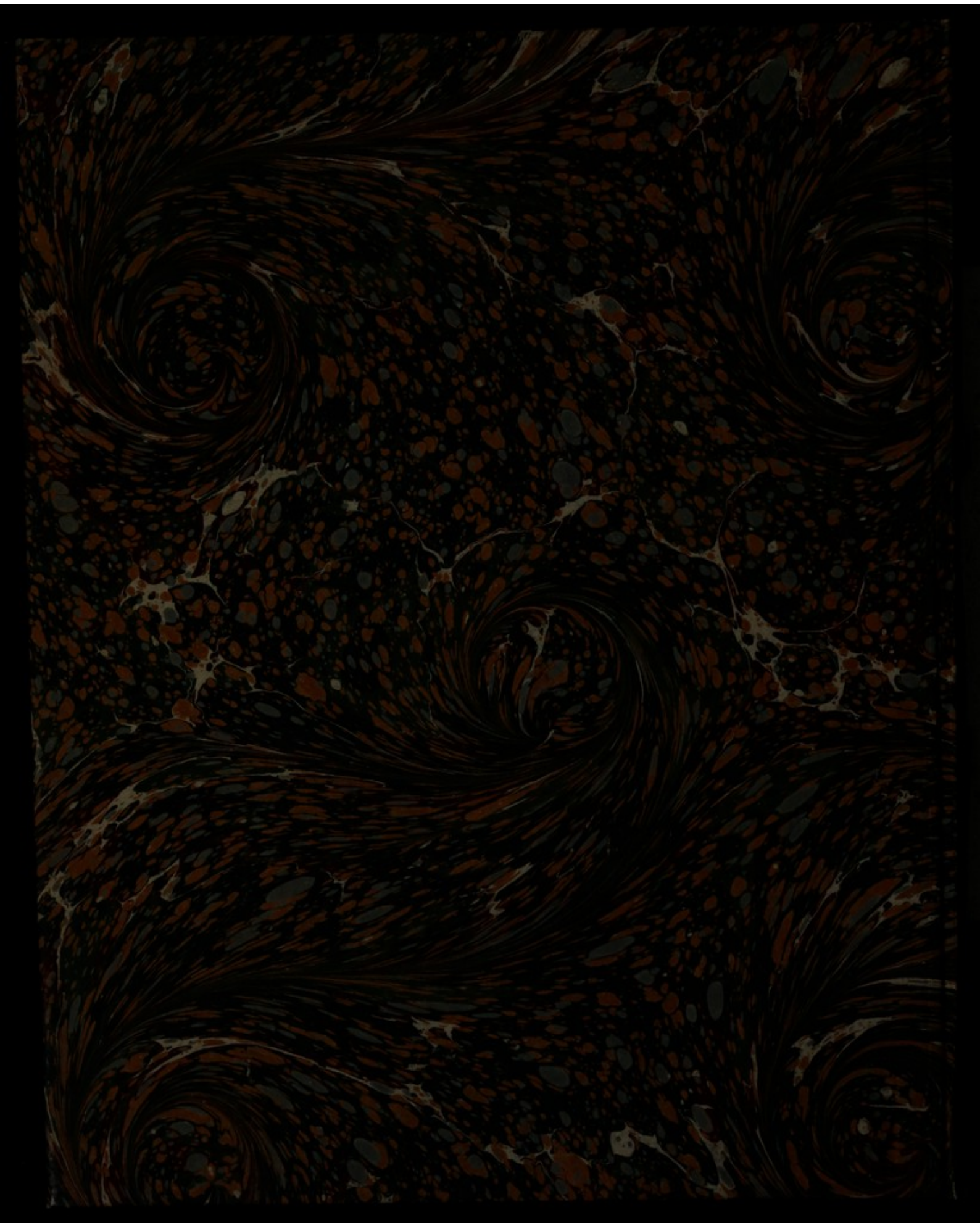
Herbt. van Beaumont.

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

HOLLAND AND WEST FRIESLAND — 1664

